

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора

Коваль Тамари Іванівни на дисертаційне дослідження

Рогульської Оксани Олександрівни на тему

«Теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах

інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти»

на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. В сучасному полікультурному суспільстві очевидна зростаюча роль іноземних мов задля здійснення міждержавної комунікації, обміну інформацією сучасною, успішною людиною. Тому в умовах загальносвітової тенденції розвитку інформаційного суспільства, особливо нагальною є потреба в оновленні змісту й підходів до фахової підготовки майбутнього вчителя іноземних мов у закладах вищої освіти (ЗВО) України, зміщення уваги з процесу навчання на його результат, орієнтація змісту та організації навчання на сучасні методологічні підходи й принципи, вивчення зарубіжного досвіду викладання іноземних мов, використання інноваційних інтерактивних методів, форм і засобів навчання іноземних мов.

Виходячи з цього, є всі підстави стверджувати, що обрана для дослідження Рогульською Оксаною Олександрівною тема дослідження **«Теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти»** досить актуальна, соціально значуща і своєчасна. А проведений дисертантом ґрунтовний аналіз науково-педагогічних публікацій показав, що ця проблема досліджена недостатньо.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені:

– професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження

визначеній меті; кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його;

- використанням широкої джерельної бази за темою дисертації, що містить 865 найменувань, із них – 206 іноземними мовами, і достатнім масивом аналітичних даних;
- відповідності предметної спрямованості дисертаційного дослідження паспорту наукової спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти;
- достатньою географією та великою кількістю напрямів в апробації отриманих результатів на науково-практичних конференціях, у тому числі й міжнародних.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні наукові положення і висновки дисертації висвітлено у 41 науковій праці, із яких: 2 монографії (1 одноосібна), 2 навчальні посібники, 25 – статей у наукових фахових виданнях України та зарубіжних виданнях, 12 – у збірниках матеріалів наукових конференцій та інших наукових виданнях.

Аналіз публікацій за темою дисертації дає підстави зробити висновок про те, що в опублікованих працях авторки повністю висвітлено його результати і рекомендації щодо їхнього впровадження. Обсяг і характер публікацій дисертантки свідчить про їх фундаментальність, у них у повному обсязі відображено основні аспекти і результати дисертаційного дослідження.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора наук і надають авторові право публічного захисту дисертації.

Автореферат дисертації Рогульської О. О. написаний відповідно до нормативних вимог і повністю відповідає змісту і структурі роботи, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження та його результати і підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Наведені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації в повному обсязі розкриті й обґрунтовані в тексті дисертації.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів

Ознайомлення зі змістом дисертації, основними публікаціями та авторефератом дозволяє визнати, що мету дослідження виконано. Це знайшло відображення в основних положеннях роботи, які сформульовані автором особисто і характеризуються певною науковою новизною. Зокрема, автором:

– *уперше* теоретично обґрунтовано авторську концепцію професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО, що охоплює чотири взаємопов'язані концепти (методологічний, теоретичний, технологічний, методичний), відображає авторські погляди на сутність, мету, завдання, підходи, принципи, зміст, форми, засоби, методи, технології підготовки майбутніх учителів іноземних мов, спрямована на формування готовності майбутніх учителів до професійної діяльності; розроблено, змодельовано й експериментально перевірено систему підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО, що відображає взаємозв'язки між підсистемами – цільовою, теоретико-методологічною, змістово-технологічною, контрольно-результативною; виокремлено й обґрунтовано організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти (підвищення мотивації до професійної діяльності та формування професійних ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів іноземних мов через використання інтерактивних технологій; використання особистісно орієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов; впровадження різних видів практики та позааудиторної роботи для набуття досвіду майбутньої професійної діяльності; створення та підтримка освітньо-креативного середовища для формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності; розвиток професійної рефлексії у майбутніх учителів іноземних мов); схарактеризовано структуру професійної діяльності майбутніх учителів іноземних мов, що представлені такими компонентами: навчальним, освітнім, комунікативно-діяльнісним, мотиваційним, соціокультурним, інформаційно-аналітичним, креативним, контрольно-коригувальним, розвивальним, виховним, гностичним, конструктивно-планувальним, організаційним, партнерським;

– *уточнено й удосконалено* компоненти (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-практичний, професійно-особистісний, оцінно-рефлексивний), критерії (мотиваційний, знаннєвий, операційний, особистісний, рефлексивний) і рівні (низький (репродуктивний), середній (продуктивний), високий (професійний)) готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності;

– *набули подальшого розвитку* й конкретизації теоретичні положення щодо професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО; змістове наповнення понять «інформаційно-освітнє

середовище закладів вищої освіти», «професійна діяльність майбутніх учителів іноземних мов», «готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності»; методологічні підходи та специфічні принципи підготовки майбутніх учителів іноземних мов.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні й упровадженні в систему фахової підготовки майбутніх учителів іноземних мов навчальних посібників: «Enjoy Your Home-reading» («Насолоджуйтеся домашнім читанням», 1 частина) (гриф МОН від 12.03.2013) та «Enjoy Your Home-reading» («Насолоджуйтеся домашнім читанням», 2 частина) (гриф ХНУ від 31.05.2018); навчально-методичних комплексів у модульному об'єктивно-орієнтованому динамічному навчальному середовищі («MOODLE») для студентів спеціальності 014.02 «Середня освіта (Англійська мова і література)» із дисциплін: «Практичний курс англійської мови», «Аналітичне читання» (1, 2 та 3 курс), «Історія зарубіжної літератури XVII – XVIII ст.», «Історія зарубіжної літератури XIX ст.», що містять рекомендації з вивчення дисциплін, навчальні програми, плани семінарських занять, конспекти лекцій, мультимедійних презентації, методичні вказівки до практичних занять, індивідуальних завдань і самостійної роботи, методичні рекомендації до виконання курсових проектів та орієнтовні теми курсових робіт і рефератів, тести й контрольні завдання для проведення проміжних та підсумкових контролів.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 41 від 26.03.2019 р.), Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (довідка № 06/19 від 14.03.2019 р.), Класичного приватного університету (довідка № 401 від 11.04.2019 р.), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка № 10/19 від 20.03.2019 р.), Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (довідка № 01-26/03/561 від 05.04.2019 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 1243 від 05.04.2019 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 477-33/03 від 09.04.2019 р.), Бердянського державного педагогічного університету (довідка № 64-23/382 від 09.04.2019 р.), Мукачівського державного університету (довідка № 482 від 08.04.2019 р.).

Оцінка структури, змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам

Зміст дисертаційної роботи дисертанта засвідчує про його прагнення переконливо довести, що ефективність професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО суттєво підвищиться за умови впровадження розробленої, теоретично обґрунтованої й експериментально перевіреної системи, яка бере до уваги вітчизняні та закордонні напрацювання й сучасні тенденції освітньої галузі.

Структура дисертації є традиційною і логічно побудована і сприяє розкриттю теми дослідження, виконанню поставлених завдань, спрямована на системне вирішення завдань дослідження, які є досить конкретні та відповідають поставленій меті дослідження.

Робота складається з анотацій українською й англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації – 766 сторінок, основний текст викладено на 388 сторінках. Робота містить 26 таблиць та 25 рисунків. Повний обсяг дисертації становить 262 сторінки. Робота включає таблиці, рисунки, 57 додатків (окремий том) на 270 сторінках. Перелік використаних джерел містить 292 найменувань.

У **вступі** актуальність проблеми, що досліджується, її методологічна і теоретична основа одержали належне обґрунтування, аргументацію і конкретизацію, чітко сформульовані мета, об'єкт і методи дослідження, основна та часткові гіпотези, завдання дослідження, які досить конкретні та відповідають поставленій меті, викладено концепцію, наукову новизну й практичне значення одержаних результатів; подано відомості про апробацію та впровадження результатів дослідження; представлено інформацію про публікації за темою дисертації, її структуру й обсяг.

Основна мета дослідження полягає в розробленні системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти та експериментальній перевірці її ефективності на практиці.

У **першому розділі «Методологічні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти»** автор детально розглядає значення різних видів джерел для вивчення доцільності створення й підтримки інформаційно-освітнього середовища у ЗВО.

На основі теоретичного аналізу з'ясовано сутність поняття «інформаційно-освітнє середовище закладів вищої освіти» та основні функціональні системи закладів вищої освіти.

Викликає зацікавленість зроблені науково релевантні висновки і ґрунтовні узагальнення, щодо доцільності створення й підтримки інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, які, на думку автора, зумовлені низкою чинників, а саме зростанням швидкості передання інформації та знань; необхідністю динамічної адаптації студентів і фахівців до навколишнього середовища й соціальних змін, що відбуваються в ньому; потребою реформування систем навчання відповідно до вимог інформаційного суспільства (підвищення продуктивності праці; прозорість і гнучкість освітніх процесів; навчання згідно з потребами та здібностями студентів).

Автор переконана, що електронні освітні ресурси і створене на їхній базі інформаційно-освітнє середовище мають чималий потенціал для підвищення якості навчання майбутніх учителів іноземних мов та сприяють усвідомленню студентами особливостей майбутньої професійної діяльності, розвитку особистісних і професійно важливих якостей студентів, необхідних для успішного опанування майбутньої професії; оптимізують побудову індивідуальних освітніх траєкторій, розвиток творчих здібностей. А впровадження змішаного навчання (blended або hybrid learning) дає більше можливостей і гнучкості, вчить організовувати та планувати роботу самостійно, незалежно одержувати й аналізувати знання, шукати та відбирати інформацію, ухвалювати рішення, працювати над самоосвітою.

Автор, дослідивши стан професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов і освітньо-професійні програми спеціальності 014.02 «Середня освіта. Мова і література (англійська)», за кваліфікаційними рівнями: бакалавр (чотири роки), магістр (півтора року) за якісну характеристику педагогічної діяльності використовує педагогічну категорію «професійна компетентність».

На позитивну оцінку заслуговує проведений автором аналіз компетентностей випускника, сформованих за час навчання на бакалавраті і магістратурі і обґрунтування сучасних методологічних підходів до підготовки майбутніх

учителів іноземних мов, а саме: системний, компетентнісний, аксіологічний, культурологічний, діяльнісний, комунікативний, центрований на студенті, міждисциплінарний.

У другому розділі «Компаративні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов» проаналізовано особливості професійної підготовки вчителів іноземних мов у Великій Британії, Німеччині, Бельгії, Польщі, США та Канаді.

Безсумнівною заслугою Рогульської О.О. є проведений всебічний аналіз досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, зокрема досвід підготовки майбутніх учителів іноземних мов у країнах Європейського Союзу і майбутніх учителів іноземних мов у США та Канаді, що поданий окремим розділом у дисертаційному дослідженні.

В роботі автор на основі узагальнення результатів аналізу досліджень науковців окреслила рекомендації щодо творчого використання прогресивних ідей зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні, зокрема: впровадження нормативно-правового врегулювання підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні відповідно до вимог Болонського процесу; децентралізація системи управління педагогічною освітою; реалізація неперервного професійного розвитку вчителів за чіткими стратегіями, етапами й напрямками вдосконалення; розроблення національної стратегії з метою підвищення престижу професії учителя; затвердження більш жорстких вимог до входження в професію (складання тестів на професійну придатність); використання проблемних, проектно-дослідницьких методик на основі комплексного методичного й інформаційного забезпечення підготовки; активізація професійного зростання вчителів іноземних мов із використанням новітніх інформаційних технологій та мережі Інтернет; забезпечення належних умов ефективного професійного розвитку вчителів, що передбачає узгодженість національних стандартів професійного розвитку; створення умов для академічної мобільності; налагодження партнерства між органами освіти, громадськими, освітніми й професійними національними та міжнародними об'єднаннями для обміну досвідом, реалізації масштабних проектів і програм; підвищення мотивації майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності.

В третьому розділі «Концептуально-теоретичні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів

вищої освіти» обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Авторська концепція дослідження охоплює чотири взаємопов'язані концепти: методологічний, теоретичний, технологічний і методичний.

Провідним для теоретичного концепту є авторське тлумачення поняття «готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності» як важливої інтегративної якості та стійкої особистісної характеристики майбутніх учителів іноземних мов, що складається з мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, оцінно-рефлексивного компонентів, виявляється в здатності провадити ефективну педагогічну діяльність та є результатом професійної підготовки вчителів у закладах вищої освіти.

Технологічний концепт передбачає окреслення компонентів (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-комунікативний, діяльнісно-практичний, професійно-особистісний, оцінно-рефлексивний), критеріїв (мотиваційний, знаннєвий, операційний, особистісний, рефлексивний) і рівнів (низький (репродуктивний), середній (продуктивний), високий (професійний)) готовності до професійної діяльності; побудову цілісної системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти та проектування моделі системи, що вирізняється цілісністю (усі виокремленні підсистеми: цільова; теоретико-методологічна; змістово-технологічна; контрольно-результативна – взаємопов'язані та працюють на кінцевий результат – позитивну динаміку у формуванні готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності, тобто передбачають сформованість компонентів, що забезпечують готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності (мотиваційно-ціннісного, когнітивно-комунікативного, діяльнісно-практичного, професійно-особистісного, оцінно-рефлексивного). Це відбувається впродовж трьох етапів: теоретико-практичного, корекційно-стабілізаційного та рефлексійно-закріплювального.

В роботі досліджено структуру готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності та спроектовано модель системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО.

Оксана Олександрівна в роботі сформулювала концептуальні положення дослідження, найважливішим із яких, на нашу думку, є те, що підготовка майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої

освіти є специфічним, цілеспрямованим, системним, керованим і вимірювальним процесом, що потребує використання новітніх інноваційних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Аналізуючи зміст і структуру професійної діяльності майбутніх учителів іноземних мов, на думку автора, надзвичайно важливим є безперервний загальний і професійний розвиток учителя нового типу; справжня інтелігентність, духовна культура, високий професіоналізм та ін. Майбутньому вчителю іноземних мов потрібно зважати на інноваційні тенденції навчально-виховного процесу, продиктовані «Концепцією нової української школи».

Слід відмітити також особливу увагу дисертантки на систему різних індивідуально-психологічних якостей вчителя іноземних мов, які забезпечують успішність та ефективність його діяльності, а саме: загальногромадянські риси, морально-психологічні якості, науково-педагогічні якості, індивідуально-психологічні особливості та ін. Отже, майбутній учитель іноземних мов, на думку автора, має постійно працювати над собою, швидко вчитися, опановувати нові технології, миттєво змінюватися, щоб відповідати швидкоплинним вимогам суспільства.

Рогульська О.О. детально обґрунтувала тлумачення поняття «готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності» як важливу інтегративну якість та стійку особистісну характеристику майбутніх учителів іноземних мов, що виявляється в здатності провадити ефективну педагогічну діяльність та є результатом професійної підготовки вчителів у закладах вищої освіти і дослідила структуру готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності, що представлена компонентами (мотиваційно-ціннісним, когнітивно-комунікативним, діяльнісно-практичним, професійно-особистісним, оцінно-рефлексивним); критеріями (мотиваційним, знаннєвим, операційним, особистісним, рефлексивним) та рівнями (низьким (репродуктивним), середнім (продуктивним), високим (професійним)).

На позитивну оцінку в роботі заслуговує запропонована модель системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО, яка відрізняється від інших такими авторськими елементами: структурою поняття «готовність майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності»; етапами впровадження (теоретико-практичний, корекційно-стабілізаційний, рефлексійно-закріплювальний), методикою діагностики готовності; обґрунтованими організаційно-педагогічними умовами.

В роботі автор досить детально описала етапи реалізації моделі такі як теоретико-практичний, корекційно-стабілізаційний і рефлексійно-закріплювальний, а також низку інтерактивних методів навчання іноземних мов, зокрема таких як «Рольова гра», «Мозковий штурм», «Метод проєктів», «Кейс-метод», «Мікрофон», «Вибери позицію», «Зміни позицію», «Робота в парах» та ін.

У четвертому розділі «Науково-методичні засади підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти» виокремлено й аргументовано загальнодидактичні принципи підготовки майбутніх учителів у ЗВО, зокрема гуманізації та гуманітаризації, науковості системності й послідовності та ін.

Важливим доробком автора є виокремлення і теоретичне обґрунтування організаційно-педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО, а саме: підвищення мотивації до професійної діяльності та формування професійних ціннісних орієнтацій у майбутніх учителів іноземних мов через використання інтерактивних технологій; використання особистісно орієнтованих технологій у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов; впровадження різних видів практики та позааудиторної роботи для набуття досвіду майбутньої професійної діяльності; створення та підтримка освітньо-креативного середовища для формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності; розвиток професійної рефлексії у майбутніх учителів іноземних мов.

Важливим доробком авторки є створене навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища, яке впливає на зміст, структуру й результат підготовки, а саме навчальні посібники, електронні навчально-методичні комплекси в системі управління навчанням Moodle, що містять рекомендації з вивчення дисциплін, навчальні програми, плани семінарських занять, конспекти лекцій, презентації, методичні вказівки до практичних занять, індивідуальних завдань та самостійної роботи, методичні рекомендації до виконання курсових проєктів та орієнтовні теми курсових робіт і рефератів, тести й контрольні завдання для проведення проміжного та підсумкового контролю.

Рагульська О.О. вважає, що одним з інноваційних засобів розвитку й формування навичок рефлексії майбутнього вчителя є портфоліо – сучасна технологія оцінювання

діяльності, що відображає всі етапи навчання студента в закладах вищої освіти, демонструє перебіг навчання в цілому. Результатом рефлексії стає впорядкування та систематизація опанованих знань студентами, тому на кожному занятті організовано оцінювання знань, навичок і вмінь; перевірка рівня опанування знань, сформованості навичок і вмінь стала можливою завдяки методам усного, письмового, тестового, програмного контролю, практичної перевірки, самоконтролю, а також методам самооцінювання.

Достатній рівень достовірності теоретичних положень і практичних результатів дисертаційного дослідження О.О. Рогульської досягається не лише теоретико-практичними методами, а й завдяки проведенню педагогічного експерименту та математичній обробці отриманих даних.

У п'ятому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти»** описано організацію, процес і результати констатувального, формувального, завершального етапів експерименту; узагальнено результати експериментальної роботи.

Дослідженням охоплені 536 респондентів. У процесі роботи сформовані експериментальна і контрольна групи, однакові в якісному вимірі.

На позитивну оцінку заслуговує використання авторкою для дослідження методики (тести, анкети тощо) для визначення тих чи тих аспектів діагностики готовності до професійної діяльності особистості і розробка цілісної методики «Діагностика готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності», до якої увійшли анкети й методи інших науковців. Велика частина анкет і методів творчо опрацьована й адаптована відповідно до дослідження. У додатку Ю.1 представлено методи діагностики готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності за кожним компонентом і показником.

Тривалість, масовість, комплексність педагогічного експерименту та ретельність обробки його результатів дали можливість автору обрати оптимальний шлях реалізації експериментальної роботи і раціонального розв'язання завдань дослідження.

Кількісний аналіз результатів експериментальних даних наочно проілюстровано у вигляді таблиць і рисунків. Усе це засвідчує про належний

рівень володіння автором сучасних засобів візуалізації даних науково-педагогічних досліджень та робить висновки, теоретичні положення і практичні результати дослідження наочними, логічними та переконливими.

Загальні висновки структуровані, повністю відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи та впливають з її основних положень, чим доводиться, що мета роботи досягнута і всі поставлені завдання виконано. Дисертантка стисло формулює основні результати дослідження, які викладені в тому числі і в авторефераті.

Всі 57 **додатків** дисертації, що оформлено в окремий том, слушні, оскільки надають додаткові дані та показують результати впровадження розробок автора в освітній процес ЗВО.

Дисертація виконана державною мовою, якою автор володіє у професійному плані досконало. Стиль дисертації відповідає вимогам, що висуваються до наукових праць такого рівня, а також відзначається логічністю, послідовністю, системністю, обґрунтованістю.

Дискусійні положення та зауваження. Не зважаючи на загальну високу оцінку дисертаційного дослідження О.О. Рогульської, вважаємо за доцільне висловити зауваження та проаналізувати дискусійні положення щодо вирішення досліджуваної проблеми:

1. На наш погляд, дисертаційне дослідження сприймалося б краще, якби автор проаналізувала всі базові поняття дослідження, їх тлумачення і визначення, що зустрічаються в тексті дисертації, в одному параграфі першого розділу «Характеристика базових понять дослідження» і далі їх використовувала в тексті дисертації.
2. У Розділі 1 (стор. 44) автор окреслила основні «функціональні системи» ЗВО, а саме такі як е-бібліотека, адміністративна (регламентна) підсистема, кадрова підсистема, інформаційна підсистема, апаратна підсистема. На нашу думку, е-бібліотека входить до інформаційної підсистеми. Крім того, таке подання інфраструктури ЗВО сприймалося б краще, якщо б автор представила її з використанням засобів візуалізації даних (схем, засобів SmartArt тощо) та детальніше охарактеризувала такі компоненти інформаційно-освітнього

середовища ЗВО як управлінський, змістовий, організаційний і технологічний, що саме спрямовані на підготовку конкурентоздатного фахівця.

3. Як відомо, на сучасному етапі розвитку освіти компетентнісний підхід є загальнонауковим підходом до професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО, що підтверджується в законі України «Про освіту», а щодо майбутніх вчителів іноземних мов матеріалами «Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти». Автор, в підрозділі 1.2 приділила значну увагу проблемам впровадження компетентнісного підходу до професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов, чітко вирізнила компетентності, якими повинен володіти майбутній учитель іноземних мов (стор. 64–70). Але виникає запитання чому автор у своєму дослідженні як результат професійної діяльності майбутніх вчителів іноземних мов формує їх готовність до професійної діяльності, а не загальну і професійну компетентності?
4. У тесті дисертації (Розділі 1, підрозділ 1.2) описано професійну підготовку майбутніх бакалаврів і магістрів у Хмельницького національного університеті. Проте, на нашу думку, дисертаційне дослідження було б більш повним якби автор проаналізувала таку підготовку і в інших ЗВО України.
5. В Розділі 3 автор теоретично обґрунтувала і описала модель системи підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО, розробку якої чомусь не запланувала в завданнях дослідження.
6. В підрозділі 4.1. (Розділі 4) дисертації висвітлено дидактичні принципи підготовки майбутніх учителів іноземних мов. На наш погляд, ці принципи краще було б розглянути в концепції професійної підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища ЗВО і зосередити більше уваги не на загальних принципах педагогіки, а на специфічних принципах підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти.
7. В розділі 4.2.4 (Розділ 4) «Створення та підтримка освітньо-креативного середовища для формування готовності майбутніх учителів іноземних мов до професійної діяльності» автор, на наш погляд, досить ґрунтовно описала застосування відеоматеріалів, мультимедійних презентацій, мобільних і Skype-технологій, підкастів, електронної пошти та інтерактивних дошок задля

створення креативного інформаційно-освітнього середовища ЗВО, що має стимулювати у майбутніх фахівців потребу в подальшому самопізнанні, творчому саморозвитку, сформулювати в студента об'єктивну самооцінку. Але, на наш погляд, в цьому підрозділі не вистачає матеріалу щодо розробки і впровадження в освітній процес електронних навчально-методичних комплексів з навчальних дисциплін (дистанційних курсів), створених у системі управління навчанням Moodle, скриншоти яких представлено в Додатку А дисертації.

Разом з тим висловлені зауваження не є принциповими і в жодному разі не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження.

Висновок. Аналіз роботи, автореферату й опублікованих наукових праць дає підставу зробити такий висновок: дисертаційне дослідження О.О. Рогульської на тему **«Теорія і практика підготовки майбутніх учителів іноземних мов в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти»** є самостійним і завершеним науковим дослідженням, яке за актуальністю і змістом, обсягом та якістю оформлення, повнотою викладу і новизною її основних результатів у публікаціях відповідає вимогам пунктів 9,10,12,13,14 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567 (зі змінами, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015 р.), які ставляться до робіт, поданих на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук, а її автор Рогульська Оксана Олександрівна заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,

професор кафедри методики викладання

іноземних мов й

інформаційно-комунікаційних технологій

Київського національного

лінгвістичного університету



Т.І. Коваль

